

SAMANDRAG AV RESULTATRAPPORTEN FÖR RÄKENSKAPSÅRET 2025 FÖR FINLANDS CAP-PLAN 2023–2027

1.1. Sammanfattning av läget för genomförandet av Finlands CAP-plan 2023–2027

Resultatrapporten för Finlands CAP-plan 2023–2027 fokuserar på att motivera varför de uppställda målen för verksamheten inte har uppnåtts. Resultaten analyseras för perioden 16.10.2024–15.10.2025 (räkenskapsåret 2025).

Vid utgången av finansåret 2025 överskred utfallet för 31 indikatorer av 37 resultatmätare den nivå på 65 % som krävs. Utfallet av endast två resultatindikatorer som ingår i prestationsöversynen (R.9 modernisering av jordbruksföretag och R.10 bättre organiserade leveranskedjor) underskred den nivå som krävs.

De utlysningar av areal- och djurstöd som betalades ut under räkenskapsåret 2025 genomfördes under den första hälften av 2024. 42 096 ansökningar om grundläggande inkomststöd lämnades in. Minskningen av antalet gårdar följer den utveckling som pågått länge. Den utnyttjade jordbruksarealen (UJA) har inte minskat, vilket innebär att gårdarnas storlek har ökat. I fråga om omfördelningsinkomststödet leder stödsystemets struktur och minskningen av antalet gårdar samt ökningen av gårdsstorleken till att avkastningen minskar årligen. Det stöd som betalas ut per enhet ökar, vilket riktar stödet till små och medelstora gårdar. Ekosystemstödet popularitet varierar fortfarande kraftigt. Jordbrukarnas intresse för åtgärden gröngödslingsvall har också ökat. Från och med 2026 träder en ändring av maximi- och minimienhetsbeloppen i kraft, vilket förväntas förbättra situationen för vissa produktionskopplade arealstöd.

Miljöförbindelser med avseende på miljöersättningar har förverkligats väl i fråga om den gårdsspecifika åtgärden som gäller alla som förbundet sig. Den valfria utbildningen har varit populär och de valfria åtgärderna har gjort gårdarnas urval av odlingsväxter mångsidigare och uppmuntrat till precisionsodling. Inom de skiftesspecifika åtgärderna som ingår i förbindelsen har arbetet framskridit planerligt och målen har delvis till och med överskridits (odling av fånggrödor, hantering av avrinningsvatten, främjande av cirkulär ekonomi, alternativt växtskydd för trädgårdsväxter, fågelåkrar och de flesta åtgärder för lantraserna). Det är fortfarande nödvändigt att främja utfallet av fånggrödor och våtmarker. Utfallet av icke-produktiva investeringar har gått långsammare än väntat i början av perioden. Av lantraserna ser finskt lantrasfår och finsk lantrasget ut att underskrida sitt mål. För den finska hästens del ser målen ut att överskridas rejält.

Den uppdatering av styrningsområdet för skyddszonerna som gjordes för stödåret 2024 ökade arealen avsevärt. Det är dock fortfarande långt till målet för skyddszonerna. Åtgärden Jordförbättrings- och saneringsväxter har inte nått sitt mål, liksom även åtgärden vallar på torvåkrar. Miljöavtalet om skötsel av jordbruksnaturens mångfald och landskapet ligger tydligt efter sitt mål. Den målsatta arealen för objekt som är värdefulla på riksnivå och landskapsnivå håller på att uppnås, men målen för andra objekt har inte uppnåtts.

Ökningen av den ekologiska produktionens areal har klart mattats av och den ekologiska arealen har börjat minska i fråga om jordbruksgrödor, frilandsgroänsaker och husdjursproduktion. Marknadsläget för ekologiska produkter, den allmänna kostnadssituationen i förhållande till ersättningsnivån, utmaningarna med ogräshanteringen samt byråkratin och villkoren i anslutning till stöden har identifierats som utmaningar för den ekologiska produktionen.

Antalet produktionsdjur minskar fortfarande i Finland. Ersättningsarna för djurens välbefinnande har framskridit nästan planenligt. Målen för vissa åtgärder kommer inte att uppnås, vilket huvudsakligen beror på att antalet djur har minskat.

Nästan hela arealen jordbruksmark i Finland har rätt till kompensationsbidrag. Kompensationsbidrag har sökts och betalats för arealer enligt målet.

Beslutsfattandet om investerings- och startstödet för jordbruket har blivit livligare ju längre perioden framskridit. När det gäller investeringar som främjar jordbrukets konkurrenskraft och moderniseringen av produktionen ligger de trots allt fortfarande efter de övergripande målen. I synnerhet i fråga om stora produktionsbyggnader har det förekommit försiktighet i investeringarna och investeringsbeslut har skjutits upp. Utmaningarna i fråga om tillgången till finansiering kan ha bidragit till att bromsa upp investeringsbesluten för en del producenter. Den kraftiga höjningen av energipriset i början av finansieringsperioden påskyndade dock gårdarnas intresse för investeringar i förnybar energi. Investeringar som främjar djurens välbefinnande, biosäkerhet och miljöns tillstånd har framskridit väl. När det gäller investeringar i hållbar vattenhushållning har investeringar i reglerad dränering och dikning visat sig vara viktiga.

Det är mycket viktigt att få in unga jordbrukare i branschen. När det gäller detta mål har en rimlig nivå nåtts, om än situationen är utmanande särskilt med tanke på husdjursproduktionens framtid.

Efterfrågan på åtgärder för landsbygdsutveckling, såsom allmännyttiga investeringar, företagsfinansiering och samarbetsåtgärder, så kallad företags- och projektförfinansiering, har varit stor och verkställandet har tagit igen fördröjningen i början. Jordbruksrådgivningen har till en början framskridit till och med onödigt intensivt.

Projekt inom biodlingssektorn från utlysningen 2023 avslutades i slutet av 2024. Utbetalningarna i anslutning till dessa gjordes 2025 och fortsätter 2026. Följande utlysning var öppen under tiden 11.10–11.11.2024. I utlysningen godkändes endast en projekthelhet. Projektet inleddes i början av kalenderåret 2025 och avslutas i slutet av kalenderåret 2026. Projektets första utbetalningsansökningar betalades ut under räkenskapsåret 2025.

Alla tre producentorganisationer för frukt och grönsaker genomförde sitt verksamhetsprogram enligt CAP-planen under räkenskapsåret 2025.

Ålands IACS-interventioner uppfyller de arealmässiga målsättningarna fortfarande i en varierande grad. Jämfört med föregående år har arealerna för de flesta interventioner sjunkit något, vilket torde kunna förklaras med årliga variationer i gårdarnas odlingsförutsättningar. Av de arealbaserade interventionerna har endast odling av dragväxter för bin, odling av markförbättrande växter och saneringsväxter samt odling av fånggröda ökat i areal. Trots det är måluppfyllelsen för odling av markförbättrande växter och saneringsväxter fortfarande endast 62% vilket är den lägsta måluppfyllelsen för de arealbaserade interventionerna. Övriga arealbaserade interventioner som fortfarande ligger betydligt under den målsatta arealen är alternativa växtskyddsmetoder för trädgårdsodling, främjande av cirkulär ekonomi och anläggning av gräsbevuxna skyddszoner. Antalet ursprungsrasdjur har ökat markant och måluppfyllelsen har därmed ökat men är trots det ännu långt ifrån målsättningen. Antalet djur förväntas dock öka ytterligare fram till slutet av programperioden. Också antalet djurenheter som omfattas av åtgärderna för djurens välbefinnande är något färre än föregående år. Mest har måluppfyllelsen sjunkit för främjande av förhållanden under vilka nötkreatur av handjur hålls.

Genomförandet av Ålands non-IACS interventioner har fortgått, men antalet investeringsprojekt har varit färre än estimerat. Dessutom har projekten också varit större än beräknat vilket innebär att den förverkligade enhetskostnaden har blivit högre än den planerade. Detta kan bero på att antalet investeringar minskat över lag och endast större investeringar genomförs medan de mindre investeringarna skjuts upp på grund av pressat ekonomiskt läge och osäkerhet. Intresset för energiinvesteringar har minskat drastiskt delvis beroende på det låga elpriset som betalas mikroproducenter men elnätets kapacitet kan ytterligare bidra till att det kan vara svårt att producera egen el. En kontinuerlig efterfrågan av finansiering för företagsinvesteringar finns och fem investeringar har beviljats stöd fram till och med november 2025 och två ansökningar finns inne för beredning. Utbetalningar har ännu inte verkställts. Samarbetsåtgärden har fortfarande haft svag efterfrågan men genom ökad information förväntas efterfrågan öka framöver. Implementeringen av icke produktiva investeringar påbörjades i början av år 2025. Ett visst intresse har funnits men genomförandegraden är ännu blygsam. Förfrågningarna har dock ökat mot slutet av året varför flera ansökningar väntas komma in under år 2026. Intresset för Leader-projekt har fortfarande varit stort och 70% av budgeten för genomförande av Leader-strategin var uppbunden i slutet av finansieringsåret 2025.

1.2 Läget för genomförandet av Finlands CAP-plan 2023–2027 i enlighet med de specifika och övergripande målen (bilaga 1)

Specifikt mål 1: Trygga jordbrukarnas inkomstnivå och matproduktion

Verkställandet av specifikt mål 1 har framskridit nästan planenligt i fråga om alla resultatindikatorer (R.4, R.5, R.6, R.7 och R.36).

Finlands CAP-plan ändrades så att de krav på yrkesskicklighet som är en förutsättning för inkomststöd för unga jordbrukare mildrades. Ändringen har kunnat genomföras från och med 2025, vilket innebär att effekten syns först i prestationsrapporten för räkenskapsåret 2026.

Beviljandet av startstöd ökade jämfört med året innan. Kravet på företagarincomester för att få startstöd sänktes från ingången av 2025, då allt fler nya jordbrukare har möjlighet att få startstöd. Även i fortsättningen anses det i Finland vara viktigt att startstöd beviljas sådana nya jordbrukare som har möjligheter till lönsam verksamhet och utveckling av gårdarna. Från början av finansieringsperioden har sammanlagt 732 stödsökande beviljats startstöd.

Specifikt mål 2: Förbättra produktionens konkurrenskraft och kvalitet

De senaste åren har varit mycket utmanande för gårdarna. Det geopolitiska läget orsakade 2022 en kraftig pristopp för såväl produktionsinsatser, energipriser som byggmaterial. Detta har orsakat stor osäkerhet särskilt i början av perioden och fördröjt investeringsbeslut. Verkställandet av finansieringsperioden inleddes på grund av detta långsammare än beräknat. Under 2025 har man tydligt kunnat se en ökning av investeringsaktiviteten och för närvarande har man i åtgärden utöver det föreslagna utfallet (1 138) fattat 1 089 stödbeslut, för vilka inga utbetalningar ännu har genomförts. Därtill är 321 ansökningar anhängiga.

Av det totala kopplade inkomststödet riktas cirka 83 procent till åtgärder för animalieproduktion och cirka 17 procent till åtgärder för jordbruksgrödor.

När det gäller samarbetsåtgärder för utveckling av gårdarnas konkurrenskraft och modernisering av gårdar pågår 44 projekt och 16 är anhängiga, medan det när det gäller arbetsinsatser för utveckling av den socioekonomiska strukturen pågår 92 projekt och 43 är anhängiga.

Åtgärderna inom biodlingssektorn inleddes 2023 med tvååriga projekt. Alla åtgärder fick inte tre ansökningar, vilket man eftersträvade. Alla åtgärder inleddes dock på nationell nivå. Under den andra utlysningen godkändes endast en projekthelhet.

På Åland har ansökningarna om investeringsstöd för bevattningsprojekt varit färre än förväntat och endast två nya projekt har beviljats stöd under året. Totalt 6 projekt har beviljats stöd för bevattningsprojekt under 2024 och 2025. Ansökningar om ersättning för investeringar i gårdarnas konkurrenskraft och modernisering kommer in kontinuerligt, men den ekonomiska situationen påverkar antalet investeringar och belopp. Antalet investeringar är färre än det förväntade. Samarbetsåtgärden har fortfarande haft svag efterfrågan men genom ökad information förväntas efterfrågan öka under år 2026 på Åland. I dagsläget finns endast en ansökan inlämnad.

Specifikt mål 3: Förbättra jordbrukarnas ställning på marknaden

Fem av ansökningarna om aktivering och främjande av kvalitetssystem och producentorganisationer har finansierats. Efterfrågan har ökat långsamt. Sex ansökningar har beviljats beredningspenning och två ansökningar om beredningspenning är anhängiga. Ett riksomfattande informations- och aktiveringsprojekt pågår för att främja kännedomen om kvalitetssystemen och deras möjligheter.

Specifikt mål 4: Motarbeta klimatförändringen och anpassa sig till den

Sju företag har fått stöd från åtgärden Investeringar i förnybar energi och biodrivmedel. Företagen är försiktiga exempelvis på grund av det allmänt svaga ekonomiska läget. Tillgången till finansiering från bankerna har också stramats åt. År 2025 genomförde jord- och skogsbruksministeriet en kampanj för att göra företagare medvetna om stödmöjligheterna.

Gårdarnas övergång till förnybar energi har påskyndats. Endast den energi som produceras för eget bruk är stödberättigande i gårdarnas energiprojekt. Trots det stora antalet projekt blir energiproduktionen i ett enskilt projekt inte särskilt hög, framför allt inte med solpaneler. Effektmålet uppnåddes därför inte. Biogasprojekt på gårdsnivå har däremot inte intresserat trots den höga stödnivån. Projekten på gårdsnivå är dyra i förhållande till nyttan även efter att stöd har beviljats. I Finland pågår dock stora gemensamma projekt för gårdar och andra aktörer som finansieras med medel från andra källor. Produktionsmålet för biogas framskrider alltså. I fortsättningen är partiell försäljning av energi tillåten även i biogasprojekt inom jordbruket, vilket torde öka intresset även för projekt på gårdsnivå när lönsamheten förbättras.

På Åland har intresset för energiinvesteringar på jordbruksföretag minskat drastiskt och under det senaste året har inget nytt projekt beviljats stöd.

Beredningen av allmännyttiga investeringar tar tid och projekten förväntas starta under de kommande åren. Antalet ansökningar om investeringar har ökat jämfört med året innan och man har lärt sig att använda åtgärden. Samarbetsprojekten är ofta fleråriga och interregionala, så det tar längre tid att inleda dem.

Specifikt mål 5: Främja effektiv miljövard och effektivt miljöskydd

Våtmarksinvesteringarna har framskridit långsammare än väntat. Objekten har dock varit större än väntat, vilket effektiviserar deras effektivitet med tanke på vattenskyddet.

Intresset för investeringar som främjar miljöns tillstånd och en hållbar vattenhushållning har varit livligt och till denna del framskrider genomförandet väl.

På Åland påbörjades implementeringen av icke produktiva investeringar som främjar vattenskyddet eller jordbruksnaturens mångfald först i början av år 2025. Ett visst intresse har funnits men endast en ansökan har kommit in under år 2025. Intresset har varit större i slutet av året och flera ansökningar väntas komma in under år 2026.

Sju företag har fått stöd för investeringar i förnybar energi från interventionen Investeringar i förnybar energi och biodrivmedel.

Allmännyttiga miljöinvesteringar kräver tid eftersom de förutsätter samarbetsavtal bland annat i fråga om markanvändningen. Intresse och nya objekt har hittats och resultat har fått och fås även under de kommande åren.

Specifikt mål 6: Främja bevarandet av den biologiska mångfalden, livsmiljöerna och landskapet

Verkställandet av interventionen Allmännyttiga investeringar i främjande av naturens mångfald drog ut på tiden. Ansökan om utbetalningar inleddes först i slutet av sommaren 2024, så det har ännu inte hunnit bli särskilt många resultat. Antalet projektansökningar är dock på en god nivå. Projekten är kanske något större än planerat, eftersom de ofta riktas till ett större område. Det särskilda målet genomförs också av interventionen Samarbetsinsatser för hållbar förvaltning av naturresurserna, och även när det gäller den har verkställandet inletts med fördröjning. Ansökningarna är många och intresset är stort för samarbetsprojekt enligt det särskilda målet.

På Åland påbörjades implementeringen av icke produktiva investeringar som riktas till olika vård- och vattenbiotoper först i början av år 2025. Ett visst intresse har funnits men ingen ansökan har kommit in under år 2025. Intresset har varit större i slutet av året, en ansökan har lämnats in och flera ansökningar väntas komma in under år 2026.

Miljöavtalet om uppfödning av lantraser fick mer än dubbelt fler ansökningar jämfört med målet.

Specifikt mål 7: Locka unga till sektorn, underlätta utvecklingen av företagsverksamheten på landsbygden

Beviljandet av startstöd ökade jämfört med året innan. Kravet på företagarkomst för startstöd sänktes från ingången av 2025 för att fler nya jordbrukare ska ha möjlighet att få startstöd. Det är viktigt att startstöd beviljas sådana nya jordbrukare som har möjligheter till lönsam verksamhet och utveckling av gårdarna. Startstöd har beviljats 732 stödsökande.

Efterfrågan på åtgärden Nyetablering av landsbygdsföretag ser inte ut att bli stor under finansieringsperioden. På landsbygden är möjligheten att få finansiering ändå viktig för de gårdar som har beredskap att diversifiera sin företagsverksamhet. Annan företagsverksamhet som bedrivs i anslutning till en gård stöds knappt alls från andra finansieringskällor.

De behov som identifierats i samband med beredningen av CAP-planen och deras betydelse är fortfarande relevanta.

Specifikt mål 8: Främja sysselsättningen, tillväxten och den lokala delaktigheten på landsbygden

Företagen är försiktiga på grund av det allmänt svaga ekonomiska läget och andra osäkerhetsfaktorer. Även tillgången till finansiering från bankerna har stramats åt. En central orsak till att de investeringar som fått utbetalning har genomförts beror på att verkställandet har inletts senare än väntat. År 2025 genomförde jord- och skogsbruksministeriet en kampanj för att göra företagare medvetna om

stödmöjligheterna. Syftet med kampanjen var att nå nya potentiella företagare och företag som bedrivit sin företagsverksamhet under en längre tid.

Övergången till CAP-planen på Åland skedde under år 2024 och ansökningar kan tas emot från mitten av 2024. En kontinuerlig efterfrågan av finansiering finns idag och fem investeringar har beviljats stöd fram till och med november 2025 och två ansökningar finns inne för beredning. Utbetalningar har ännu inte verkställts.

Samarbetsåtgärden Smarta byar har fått många ansökningar och det har funnits stort intresse för andra samarbetsprojekt enligt det särskilda målet. Ansökan om utbetalningar inleddes först i slutet av sommaren 2024. Smarta byar har visat sig vara en viktig, aktuell och intressant åtgärd. Flera projekt fokuserar på temat säkerhet och beredskap, omfattande samarbete mellan såväl räddningsaktörerna som den tredje sektorn. I projekten läggs fram metoder för hur man på landsbygden och i den egna byn på bästa sätt kan förbereda sig på olika utmaningar och öka resiliensen i den egna närmiljön.

Projekten inom åtgärden Investeringar i landsbygdens verksamhetsmiljö har finansierats i stor utsträckning och målen kommer att uppnås.

Det har kommit in många ansökningar till interventionen Samarbetsinsatser för utveckling av socioekonomiska strukturen och intresset är stort för samarbetsprojekt enligt det särskilda målet. Inom åtgärden har man inlett projekt bland annat för att främja turism och digitalisering samt för att utveckla trädgårdsproduktion utgående från invånarna. Beredskapen syns också i innehållen och målen för projekt enligt detta mål.

Samarbetsåtgärden på Åland har visat sig ha fortsatt låg efterfrågan och endast en ansökan är inlämnad.

Beslut om bredbandsinvesteringar har fattats för 48 projekt och över 40 ansökningar är anhängiga. Behovet av bredbandsfinansiering är fortfarande stort. CAP-planens landsbygdsfinansiering är det enda offentliga finansieringsinstrumentet för bredbandsförbindelser.

Specifikt mål 9: Förbättra tillgången till säker, hälsosam och hållbar näring samt djurens välbefinnande och bekämpa antimikrobiell resistens

Genomförandet av åtgärderna i särskilt mål 9 i Finlands CAP-plan har framskridit bra. Antalet husdjur fortsätter att minska i Finland. Det enda undantaget är broiler som hör till fjäderfän. Antalet har fortsatt att öka sedan 2010, med några smärre undantag.

Övergripande mål: Främja kompetens, innovationer och digitalisering

Genomförandet av åtgärderna i det övergripande målet i Finlands CAP-plan har framskridit bättre än planerat. Det har kommit in många ansökningar och det finns ett stort intresse för samarbetsprojekt enligt det övergripande målet och för att öka kompetensen. Intresset för utbildningsprojekt har varit något mindre än väntat, men informationsförmedlingsprojekten är fortfarande mycket populära. Ett aktivt utnyttjande av rådgivningen förutsätter en granskning av teman för rådgivningen samt en eventuell överföring av medel. Rådgivning ska ges i anslutning till utvecklingen av gårdens verksamhet. Således kan det vara nödvändigt att ta bort rådgivning i anslutning till lantbruksföretagarens baskompetens från temana.

1.3 Övergripande aspekter av genomförandet av Finlands CAP-plan 2023–2027

I början av 2025 visade ekonomin tecken på återhämtning och ekonomin förväntas öka med cirka en procent under året. Den svaga tillväxten har dock inte räckt till för att stärka efterfrågan på arbetskraft, och sysselsättningsgraden bland 20–64-åringar har sjunkit till 76,4 procent samtidigt som arbetslöshetsgraden uppskattas stiga till 9,4 procent före årets slut.

Lönsamhetsskillnaderna mellan gårdarna är tydliga. Lönsamhetskoefficienterna för mjölkboskaps- och andra nötkreatursgårdar stiger till nära ett, medan lönsamhetskoefficienten för spannmåls-, olje- och proteingrödor underskrider noll, -0,32, och lönsamhetskoefficienten för övriga växtodlingsgårdar förbättras jämfört med föregående år till 0,23. Goda skördeår har ökat utbudet av spannmål och sänkt producentpriserna avsevärt.

Trots att nötkreatursproduktionens lönsamhet har förbättrats under de senaste åren, har produktionens tidigare svaga lönsamhet återspeglats på butikernas hyllor under det gångna året. Våren 2025 minskade utbudet av malet nötkött på grund av det minskade antalet slaktdjur och tillfälliga brister förekom på butikernas hyllor. I slutet av året steg konsumentpriserna på nötkött med 13 procent jämfört med året innan. Enligt prognosen är producentpriset på nötkött i genomsnitt 14 procent högre i slutet av 2025 än 2024. Produktionsvolymen beräknas minska med cirka 6 procent.

Naturresursinstitutets uppskattning av skörden i augusti förutspådde en 11 procent större spannmålsskörd än året innan, då den totala spannmålssköörden uppgick till 3,5 miljarder kilo. Veteskörden förväntas vara cirka en fjärdedel större och havresköörden över en tiondel större än genomsnittet. Uppskattningen av ärtskörden överskrider knappt hundra miljoner kilo, vilket motsvarar den rekordhöga nivån 2024. Uppskattningen av sockerbetssköörden stiger till 700 miljoner kilo, vilket om den förverkligas är den största skörden på nästan 20 år.

Höjningen av livsmedelspriset har delvis kompenseras genom att ändra och anpassa konsumtionsstrukturen. Konsumenterna har övergått till förmånligare produktkategorier och utnyttjat erbjudanden i större utsträckning än tidigare. Konsumtionen av flytande mjölkprodukter minskade, medan havrekonsumtionen ökade. Efterfrågan på vegetabiliska alternativ ökade, men efterfrågan på ekologiska produkter försämrades särskilt i produktgrupperna mjölk och andra mjölkprodukter samt frukt och grönsaker.

Värdet på den finländska livsmedelsexporten ökade i början av 2025 trots osäkerheten i verksamhetsmiljön.

GPS-störningen har fortfarande varit ett betydande problem i Finland och dess effekter sträcker sig också till jordbruket, särskilt vid landets östgräns.

I början av 2025 strävade man efter att främja unga jordbrukares inträde i branschen genom att sänka kravet på företagarkomst och lindra kraven på yrkesskicklighet som berättigar till stöd till unga jordbrukare. Enbart stöd bedöms dock inte tillräckligt för att locka nya aktörer till branschen, eftersom de ungas intresse för jordbruket är starkt kopplat till landsbygdens livskraft och tillgången till tjänster. Fungerande basservice på landsbygden, såsom utbildning, hälsovård och trafikförbindelser, har en avgörande inverkan på beslutet att bli jordbrukare.